

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, PETRINJSKA ULICA BR. 22
 PRIZEMNO. RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 20.—, POLUGOD. K 10.—, ČETVRTGOD
 K 5.— POJEDINI BR. 60 FIL. IZLAZI DVAPUT MJESEČNO.

Židovi i mirovni zbor.

Nije danas prvi puta, da se jedan međunarodni zbor bavi rješavanjem židovskoga pitanja, ali je prvi puta, te se ne vijeća o nama, a protiv nas. Koliko pamtim, disputacija je u Tortozi (početkom 15. vijeka) bila jedina, kojoj su se prizivali Židovi, da izmijene svoje argumente s argumentima svojih neprijatelja, zastupnika gospodovnog katoličizma. Ali i tu se unaprijed bilo odlučilo protiv Židova, a oni su protiv svoje volje i sa zebnjom u eru išli na tu tragičnu za njih komediju »slobodne« diskusije. Veliki crkveni ekumenski koncili raspravljajući o židovstvu išli su za tim, da ga mačem i lomačom unište. Franceski se konvent od nužde i mimo-gred u zadnji čas spomenuo i Židova, koji bi zapravo imali također dobiti građanska prava, a da se narodnih osebina i njima uvjetovanih narodnih prava nije spomenuo.

Ni danas među onima, što u mirovnom zboru kroje udes svijeta, nije židovski narod zastupan. Daleko je i taj mirovni zbor od idealnih zahtjeva jednoga areopaga, u kome bi trebali da imaju svi narodi, mali i veliki, svoj glas (barem bez tutorstva. No i ako naš narod nije zvanično reprezentovan u zboru mira, i ako družba naroda, što se stvara, nije družba svih naroda, mi ipak znamo već danas, da je osviješteno židovstvo posredno zadobilo glas svoj ondje, gdje se i o njegovu udesu odlučuje. Danas se ne sudi više nama a protiv nas. Prvi je to zbor, koji će stvoriti spoljašnje t. j. međunarodne, političke uvjete za opstanak i napredak židovstva. Još ne vidimo jasno kontura, kako će se to izvesti. No znamo po izjavama engleskih i američkih zvaničnih predstavnika, po priznanju opravdanosti naših zahtjeva po socijalističkoj internaciji, po stajalištu bernske socijalističke konferencije, da naše težnje ne nailaze tek na platonske simpatije. Načrt za družbu naroda u XIX. članku sadržaje, držimo, obrise onoga, što od družbe naroda, — jer će ona, a ne mirovni zbor riješiti i židovsko teritorijalno pitanje — možemo očekivati. Po tome će Palestina spadati u one zajednice, »kojih će se opstanak kao nezavisnih država moći priznati provizorno uz pripomoć savjetom i potporom ugovornih sila u pogledu njihove uprave, sve do časa, dok same sobom ne uzmognu vladati. Želje tih zajednica odlučuju o izboru mandatarnih sila.« Dru-

gim riječima: prihvate li sve sile, koje odlučuju u mirovnome zboru, ovu ustanovu, onda će po izjavi Wilsonovoj damoj Weizmannu židovski narod dobiti židovsku Palestinu »full and unhampered« t. j. cijelu i nesprečavanu u svome razvitku. Mandatar članova naroda u tom bi slučaju, po želji židovskoga naroda, bila jedna jedina velika sila, vjerojatno Engleska. U ovaj čas znamo, da se takovu riješenju nitko ne protivi, tek nije jasno stajalište Francuske, koja se izriekom nije još odrekla tajnog ugovora, po kome i danas Galileja stoji pod njezinom upravom. Palestina, koja bi bila razdijeljena u dvije interesne sfere, južnu englesku i sjevernu francusku, ne može biti teritorijalno riješenje židovskoga pitanja. Uzdajući se u to, te u svih sila postoji ozbiljna volja, da se to pitanje riješi prema našim zahtjevima, pa da anglosaska grupa družbe naroda ne će popustiti imperijalističkim težnjama, što bi nužno izazvale trvenja i sukobe, mi imamo punu vjeru, da će se židovska Palestina ostvariti po Wilsonovoj izjavi. I onako će Palestina biti tako omeđena, da će njezin okvir biti uzan za židovski narod, ako se računa s time, da bar pretežni dio njegov dospije u Palestinu. No treba da bude tolik, da se u njemu može razviti snažna zajednica kao oslon i žarište za cijelo židovstvo.

Nije smo, držimo, optimiste, ako po svim ozbiljnim izjavama, po stajalištu malne cijeloga prosvijećenoga svijeta i svih klasa ljudskoga kulturnoga društva, zaključujemo, te će sve te izjave biti obvezom, da se za njih nade međunarodna legalna forma za stvaranje židovske Palestine, koja treba da se tačno omeđi bar u uzanim historijskim granicama, e da se očuva od zadiranja susjeda. S Arapima u Palestini mi ćemo se, ako se ogradi Palestina od utjecaja političke panarapske agitacije iz Egipta i Indije, lako sporazumjeti. Tu nam nadu daje stajalište emira Faisola, koji židovski narod smatra najpodesnijim, da bude posrednikom za prenašanje evropskog idejnoga svijeta u arapski svijet.

Samo smo se u ovaj čas letimično pozabavili spoljašnjim uslovima za ostvarivanje narednih teritorijalnih težnja židovstva. Za cijelo će riješenje židovskoga pitanja biti onakovo, kakovo očekujemo, jer to traži nužda, koja se nameće svim političkim i moralnim silama kulturnog svi-

jeta, da se narodni i međunarodni problemi riješe cjelovito i tako, da ne ostave u dušama naroda vrijetje opravdanog nezadovoljstva s neispunjenih težnja i napokom tako, kako će biti najpodesnije, e da se izbjegne trvenjima između raznih oprečnih »interesnih sfera« velikih sila.

Ali za cijelo je u rješavanju naših pitanja glas osviještenoga židovskoga naroda učinio, te se u ovaj sudbonosni čas nije na nas zaboravilo, već se volja židovskoga naroda respektovala. I time dolazimo do velike radosne pojave u židovstvu, a zajedno do spoznaje, koliku je zamršenu historijsku misiju izvršio cijonistički pokret u židovskome narodu. Hoćemo li da se religijski izrazimo, s punim pravom možemo reći, da je misija cijonizma bila mesijanska i u narodnome i u svečovječanskome smislu. Dok je još trajalo krvavo klanje na svjetskome razbojištu, židovski je narod ondje, gdje je smio slobodno govoriti, ondje, gdje je bio politički najslobodniji i najuredniji, ondje, gdje je imao punu svijest potpuno građanskoga slobodnjakoga prava, u Americi i u Engleskoj ponajprije, takovom jednodušnom solidarnosti očitovao svoje narodno jedinstvo i istakao svoje narodne zahtjeve kao nikad prije u historiji. Možda nije židovski narod bio tako jedinstven u svome htijenju nikad, ni u ono doba, kad je bio ujedinjen u svojoj državi. Svuda su se održali židovski zborovi, svuda se davalo pomoći, e da nam se održe i palestinske tekovine i narod, a nitko nije imao ni časka osjećaj one filantropske note, koja je nehotice nanijela toliko štete u židovstvu. Toliko spominjana židovska solidarnost, o kojoj smo s bolnim smiješkom govorili ne vjerujući pravo u nju, zahvatila je evo golemom snagom cijeli židovski narod i njegovo jedinstvo bi činjenica očita pred cijelim svijetom.

Nas, koji smo bili mala šaka ljudi zadobijenih preporodnim zanosom cijonističke misli, kako da ne raduje, kad vidimo, kako je cijonistička misao preobratala pravac volje cijeloga židovskoga naroda! Jer iako svi Židovi još nijesu usvojili našega nazoranja, ipak se evo cijelo židovstvo, koje broji, okuplja oko bazelskoga programa. U Engleskoj je ovih dana izašla deklaracija necijonističkih Židova, koja zahtijeva Palestinu za židovski narod u onoj istoj formulaciji kao i mi. A i njemački necijoniste, među njima muževi, koji su drukčije najveći protivnici cijonizma, okupljeni

u »Zentralverein deutscher Staatsbürger jüdischen Glaubens« traže narodnu domajnu u Palestini za Židove, koji narodno osjećaju, traže narodnu autonomiju za židovsko pučanstvo istočnih zemalja i »u zajednici sa cionistima« punu jednakopravnost Židova u svim zemljama. I ako to ne znači ličnu ispovijest za židovstvo, opet kolika li dokaza za snagu našeg osvještajnog djela, kad evo ne samo priznaju što nekad porekoše, već iznašaju i zahtjeve za židovski narod.

Smrt Ludwiga Geigera, toga stjegonoše onih, koji nijesu ništa htjeli čuti o židovskome narodu, simbol je izumiranja jedne generacije, koja je u židovstvu, u času, kad ima da se odluči, postala nemoguća.

Posvuda se danas osjeća živa potreba, da se stvori jedna narodna tribina za židovstvo. Svuda se održaju ili snuju židovski kongresi. Kongresna misao, potaknuta po cionističkim organizacijama, preotima maha. Oslobođeni duh židovskoga naroda, odbacivši spone sramne bojazni i pritajivanja, hoće da da sebi jedinstveni snažni izražaj na vidiku cijeloga svijeta. Našu su nam solidarnost antisemite cijeloga svijeta spočitavali, kad je još nije bilo. Tada nismo imali prečega posla, već da se branimo od »prigovora« solidarnosti. Danas nam nije ništa preče, već da je otvoreno očitujemo.

A mi? Dok nam prilike budu dale, da omogućimo jedinstveno izražavanje naše volje u kraljevstvu SHS, čiji su predstavnici u Vesnićevu pismu regbi anticipirali taj izražaj naše volje, naći ćemo se u jednome kolu s cijelim našim narodom. Nestat će granica, koje nas dijele, a nijesu drugo već atavizam jedne generacije, koja po duševnoj tromosti još nije preturila sa svime raskidanost neosviještenoga židovstva. Ostat će onda mali skup ljudi, a bivati će sve to manji i manji, kojega ne će zahvatiti opća težnja židovskoga naroda, koja se tako veličajno očitovala. Jedan naraštaj, suviše obamro, a da bi ga još mogao trgnuti novi život.

Čas je velikoga obračuna za narode, klase i ideje. Nemoguće je životariti dalje u obraćenome svijetu s mrtvim ideologijama. Taj čas traži cijelu odluku. Židovski ju je narod stvorio, jasno i snažno kao nikad prije i nitko joj ne može da odolji, već ako potpunom odrekom od židovske zajednice. Hoće li oni Židovi u Hrvatskoj, na koje je utjecao duh rezolucije rabinskoga seminara u Budimpešti, koja se iz Mađarske presadio k nama, htjeti da manifestuju solidarnost s tom rezolucijom: solidarnost odreke umjesto solidarnosti afirmacije?

Omladinski pokret.

I. Program i savez.

Bilo je jednog sabata. U mojoj sobici veliki sabatski mir. Kod mene sjedi nekoliko židovskih omladinaca, koji srcem svojim i dušom svojom pripadaju tipu jiskorskih šomrima, a uvjerenjem svojim sliede mladenačkom hapoel hacairu.

Tišinu prekinu mladi Benjamin, kome se na licu vidjelo, da spada onoj vrsti naše mladeži, koja nemirno teži za aktivnim djelovanjem, za aktiviranjem duha židovskog.

„Reci nam — reče on — kako si Ti,

ben Moše, mislio sa onim, što si nam nedavno pričao o jednom jakom omladinskom savezu, koji će biti jedinstven i korjenit u ideji, cjelovit u volji, solidaran i odgovoran u oživotvorenju zadaća židovskog duha?“

U Tvome pitanju, brate Benjamine, leži i odgovor. Ne rekoh li dosta teme, kad ističem, da omladinu mora voditi jedinstvena ideja, koja je veže dušom i srcem, zatim treba omladini volje i snage, koja izbija iz njene nutarnosti, a napokon nužna je solidarnost i odgovornost, koja vodi pravoj zajednici, iskrenom druženju i toplom prijateljstvu?

Time bih sve rekao, to je eto program omladine židovske, koja ozbiljno i krvavo shvaća stvaranje slobodne židovske države u Palestini i koja zahtijeva temeljito ozdravljenje čitavog židovskog života u galutu. Omladina, koja u sebi živo nosi taj kulturni program i koja teži za oživotvorenjem toga židovskog duha, pripada već doista jednom savezu, i ako taj savez nije pismeno i statutskim obvezama utvrđen. Ne ćemo, braćo, nikada zaboraviti, da je ta živa ideja sve, da je ona pravi program i savez duša, da ova ideja, nije ni „visoko ni daleko od nas; nije na nebu, nije preko mora, nego je u našem srcu, u našoj duši, samo je do nas, da je oživotvorimo“. Ali vidim na vašim očima, da ste s time nezadovoljni, vi hoćete, da govorim konkretnije, da pobliže označim ideju vodiljicu, da označim sredstva i puteve njenom oživotvorenju.

Danas je i onako sabat, dan je danas, kad bi svaki naš brat morao jednom barem sasvim upitati svoju dušu za smisao svoga nemirnog života, jednom barem očistiti srce svoje od onih ravnodušnih, nesavjesnih nagona, koji ga rastavljaju od pravoga života, koji stvaraju duboki ponor između čovjeka i čovjeka. Mi ćemo danas svoje sabatsko vrijeme ispuniti onim pitanjima, koje je malo prije nabacio naš brat Benjamin.

Pretpostavljam, da omladina, o kojoj govorim, poznaje povijest našeg naroda, poznaje zakone Mojsijeve, proroke i ostale biblijske knjige, držim nadalje, da svaki omladinac, koji se zanosi i oduševljava, poznaje dobro Palestinu, njenu kulturu i moguće blago, koje ona u sebi skriva, njenu snagu i njenu krševitost, napokon sam uvjeren, da svaki mladi Židov poznaje galutsku istoriju našeg naroda, da budno prati najnovije pojave u našem narodu, da poznaje židovsku umjetnost, znanost i književnost. — To mora biti jasno: ne smijemo biti prema sebi neiskreni, ne smijemo nikako da naša živa ideja postane samo „pitanjem“, bude samo „programom“.

Vi me razumjeste. Gore spomenuto znanje pretpostavljam, jer bez ovoga znanja i poznavanja dobara židovskog duha, ne može nijedan od nas doista vjerovati u zadaće, koje mora naš narod ispuniti, da doprinese svoj dio usavršenju svega ljudstva.

Što vam sad rekoh, braćo, neka bude jezgrom svega drugog, što ću još reći. Rekoh: omladina vjeruje, pošto se upoznala sa osobitim značenjem židovskog naroda u ljudskoj kulturi, da treba uzdržati i ojačati osebitost židovskog duha i ujedno, da se mora stvoriti jaka narodno-kulturna i ekonomsko-politička zajednica židovskog naroda, jer samo na slobodnom teritoriju, na političko-ekonomski slobodnom temelju moći će se i onaj osobiti

mentalitet židovskog bića afirmirati. Omladina vjeruje, da će na slobodnoj grudi svoje istorijske domaje moći najzdraviji elementi židovskog naroda stvoriti svoju kulturu, stvoriti jedan zdravi društveni život. Ovaj će život bazirati na ljubavi čovjeka prema čovjeku, na solidarnosti društvenih članova, na pravednosti, na slobodi razvoja, na priznavanju onog ljudskog dostojanstva, koje svakog čovjeka čini božanskim stvorom, na svetosti svakog čistog rada, koji proizlazi iz bića i nutarnje potrebe svakog čovjeka. Nad čitavim tim životom zajednice i u svakom činu pojedinca leži ona duboka religioznost, koja je bila obilježjem svega društvenog života u starom Izraelu.

Ovo je cionistički program židovske omladine. Ovo je možda i jedini korjeniti cionistički program, jer široka baza toga programa, te njegova etičko-religiozna jezgra zadovoljava onu duboku čežnju židovske mladeži, da služeći u svome narodu radi na oživotvorenju velikih ljudskih ideala. Tako je nacionalni program židovske omladine u svojoj suštini i u svojim uzvišenim ciljevima, slobodan od svakog nacionalnog šovinizma. To ćemo dobro zapamtiti i reći ćemo glasno svemu svijetu.

To je onaj veliki put, kojim ide omladina, to je veliko svijetlo, kojemu služi mladež. Na tome bazira omladinski „program“, to je ishodište svega. Sve ostalo je samo sredstvo: društvo, organizacija, govori, diskuzije — sve su samo sredstva, koja se moraju zbaciti, čim ona ne služe velikoj ideji vodiljici. Glavno je uvijek ona živa zajednica, ono življenje u duhu čistoće: u Palestini je omladina revolucionarno pionirstvo, koje će se svim sredstvima boriti, da ne zavlada u onoj palestinskoj domaji onaj kapitalističko-materijalistički, egoističko-ravnodušni, neiskreni, brutalni bezduh evropske industrijalne civilizacije, koja je ništila svaku jednostavnu istinitost i kažnjavala zakonom manifestiranje vječnih ljudskih prava i istina; a u galutu će omladina primjerom i činom uvađati u židovsku porodicu, u odnošaj između spolova, u društvenost onu iskrenu i toplu ljubav, te onaj židovski mentalitet, koji će isključiti sve parazite i sve kameleonske karaktere iz židovskih krugova i židovske zajednice.

Mislite li, braćo, da ovo nije dosta „velik program“ za židovsku omladinu? Mislite li, da nije vrijedno živjeti i u vremenu umrijeti za ovakav ideal? Svaki čin za ovakav ideal čini čovjeka besmrtnim, jer djelo jednog čovjeka, koje služi drugima za uzor, živi u dušama ljudskim, te ono se nasljeđuje na koljena u koljeno i živi vječno u ljudskom duhu. — To je veliki ideal, brate Benjamine, za koji neka Ti ne bude žao umrijeti: Ti ćeš raditi na sebi, odgojićeš sebe za zajednicu, oživotvorićeš u životu svome i odnošaju prema drugim ljudima socijalnu etičnost, u svakoj djevojci ražićeš ponajprije čovjeka, druga i prijatelja, u Palestini ćeš biti šomer protiv svega galutskog, u diaspori revolucionirat ćeš čitav život svoje braće, koja u mrtvilu životari, ali u svemu neka Ti bude pred očima jedan uzvišeni ideal, a neka u duši Ti bude prije svakog čina religiozna svetost, jer „skromno i odano služiti ćeš velikoj harmoniji vasiona“.

Pitaš me sada, Benjamine, kako će „raditi“ omladina na ovom svome putu, i kako je moguć savez tih omladinaca?

Rekosmo malo prije, da je glavno i jedino omladine dostojno živa ideja i njeno širenje u životu. Ti imaš pravo, kad tvrdiš, da za širenje te ideje — i samo u tu svrhu, jer život sam ne može biti mehaniziran — ima puteva i sredstava. Isto tako je savez po sebi nešto živo prema tome savez žive zajednice ne može biti „konstituisan“, ali ovaj živi savez nastaje zajedničkim doživljajima omladinske zajednice. — Omladina treba da se upoznaje, da često zajedno dolazi, da se u živom saobraćaju oslobađa od neiskrenih navika i neistinitih predrasuda. Tko se osjeća mladim, neka ode omladincima više omladinaca na jednoj tački zemlje neka stvori zajednicu, te mjesne zajednice u jednom većem kompleksu zemlje pripadaju centralnom savezu; centralni savez zna i informira o svim pitanjima omladinskog pokreta, centralni savez posreduje između omladinaca različitih mjesta; omladinski list i časopis, omladinska knjižnica osvješćuju; omladinci putuju često i podvrgavaju se opasnostima, bave se športom, omladinci se spremaju za poljodjelski rad. Morala bi se u proljeću sastati mladež naših krajeva, da ispita mogućnosti i zajednički traži sredstva, kako bi se moglo sporazumno raditi na oživotvorenju ideala, koji pokreću omladinu. Savzati treba, a ne dalje mimogred samo spomenuti, proljetni omladinski dan: gdje se mladež sastaje, tu već i sama riječ znači djelo.

Braće, sabat se primiće kraju, avdala naš opominje, da počinje sedmica rada, podimo jakom voljom u život, jer samo, ako mi živimo onako, kako smo saznali, da je čovjeka najdostojnije, da je omladinca vrijedno, onda nije bilo suviše, da smo na sabatnjem odmoru tražili istinu. Na posao sad, a kad iza rada dođe sabat sastat ćemo se opet, da dalje tražimo smjer i smisao svome životu. *Altis.*

Dojmovi i razmatranja sa zemaljskog vijeća.

Gustav Seidemann, Prijedor.

Kao član cion. organizacije i pristaša cionističke ideje, sigurno sam najstariji među sumišljenicima u Jugoslaviji. Prije jedno 30 godina sudjelovao sam na glavnoj skupštini društva „Admat Ješurun“ u Wienu, koja se obdržavala pri jednom kavanskom stolu. Tako slabo posjećene bile su i naše godišnje konferencije u Zagrebu. Ali ja sam bio kao delegat i na jedanaestome cionist. kongresu u Wienu, gdje je bilo na okupu više hiljada Židova. Tako znadem iz vlastitog iskustva, da su naši sastanci katkad slabo, a katkad mnogobrojno posjećivani. Za ovogodišnje zem. vijeće govorilo se, da će biti održano uz veliko učestvovanje sumišljenika. To je zvučilo skoro nevjerovatno. Zato sam sa velikim očekivanjem počeo u Zagreb. I ako nijesam vjerovao svima glasinama o velikom broju učesnika, ipak sam predmjevao, da će zem. vijeće impozantno proteći. Prvi neugodni dojam ušuljao mi se u dušu, kad sam doznao, da je vijeće tako reći bez krova. Doznao sam za spletke, koje su sa „židovske“ strane poduzete, da se onemogući održavanje vijeća. I tada sam se sjetio postupka bogoštovne općine u Wienu, koja sigurno nije bila cionistička, ali je ipak poštivala gostoljublje i time posvjedočila, da bogoštovna općina ne smije

neprijateljski susretati eminentno židovski pokret, kao što je to cionistički. Na otvorenje kongresa došao je izaslanik općine, koji je pozdravio kongres u ime bogoštovne općine u Wienu. Za trajanja kongresa postupala je općina sa delegatima, kao sa svojim gostima, rezervirala im u sinagogama mjesta i t. d.

Ne poznajem opseg umišljenosti predstojnika zagrebačke bogoštovne općine, ali ne mogu držati, da je ta umišljenost tolika te bi smjela vjerovati, da zagrebački predstojnik više reprezentira no predstojnik najveće židov. bogoštovne općine u Evropi. A u Wienu lepršala je na mnogim mjestima plavo-bijela zastava, a ne samo na kongresnoj zgradi.

Uređen je bio posebni poštanski ured za kongres; policija je najpripravnije stajala na raspolaganju; cjelokupna štampa izvješćivala je opširno o kongresu. Eto, tako je bilo u Beču, kršćansko-socialnom gradu, dok je u Zagrebu vladao upravo nerazumljivi nehaj, a zagrebačka se štampa gotovo nije ni obavrijela na vijeće.

To su na koncu tek spoljašnji momenti, koje mi cionisti, koji gledamo samo na cilj možemo da pregorimo. Kod otvorenja konferencije, kao i kod sjednica, mislio sam na predzadnju konferenciju, kad je bilo tako malo delegata, a još manje gostiju i kad se gotovo nitko nije za nas brinuo, da smo konačno na večer u maloj sobici mogli jedva da održimo jedan kvazi komers. A taj put došlo je više stotina uz najteže okolnosti. Putevi naporni, koji su trajali nekoliko dana, veliki izdaci nijesu mogli da odvrata staro i mlado, da ne dođe. Najveće sale zagrebačke nijesu mogle da prime sve goste, tako da su se stotine morale da vrata.

Srdačno veselio sam se svemu lijepomu što sam vidio. Veliki moralni i materijalni napredak mogli smo jasno da konstatiramo.

Da su mladi i stari cionisti s velikom strpljivošću sjedili za vrijeme cijele sjednice, smatram vrlo razumljivim, jer ako smo mogli kroz dane izdržati u neloženom željezničkom odjelu, u neosvijetljenim vagonima, mogli smo i kroz satove sjediti na vijećanju. Da su mladi ljudi i mlade djevojke kroz satove mirno sjedili i slušali duge govore i debate, koje nijesu uvijek bile baš najstajnije i najinteresantnije, dokazuje, kako su hvale vrijedne naše „Brot Cijon“ i „Bne' Cion.“ Dobio sam pred njima pravi respekt. Mladež mi je cionistička uvijek imponirala. Židovom biti nije nikada bilo osobito ugodno. Bili smo uvijek „odabranim narodom“. Za sve neugodno, što se igdje dogodilo. I zato je bilo pomislivo, da su se mnogi rado maskirali ili skrivali. Biti cionistom, bilo je kao posljedica toga mišljenja samoubilačko ludilo. Značilo je to „neprijatelje“ upravo izazvati, bila je to žuta kruna koju je svaki sam sebi nametnuo! A mladež imala je srčanosti da nosi žutu krunu i da primi na se sve opasnosti, koje su bile skopčane sa činjenicom: „biti Židov“. I ako se nije uvijek radilo o tjelesnim opasnostima, bilo je sigurno društvenih. Tko može da dokuči, što za mnoge Židove znači društvena opasnost? Da ga nežidov N. N. ne smatra sebi ravnim, da gospodin činovnik ili gospodin barun X. ne išće u njega nevaca ili možda da gospoda ili gospodin Y ne će doći na svečanu gozbu?

Jer se je mladež, bez obzira na velike i male opasnosti, čvrsto i ponosno priznala k cionizmu, židovstvu i u neku ruku bila naša jurišna četa, zaslužuje najljepše priznanje. Veselim se veoma njezinome radikalizmu. Ona ne može nikada, da je tako radikalna i tako burna, da nebi bila svjesna, da ne smije ugroziti veliki cilj. Mi Židovi živimo i radimo isključivo za našu djecu, pa kad sad vidimo naše djevojke i mladiće da saraduju ozbiljno i svjesno s mladenačkom energijom i veseljem u pokretu, koji ima da za sva vremena ukloni brige za egzistenciju i dobrobit naše djece i unučadi, mora da smo veseli i zahvalni.

Scena, gdje je pri jednom sastanku dječak skočio na stol i držao dugi govor, ostat će mi kao karakteristični simptom u pameti. Dječak govorio je kao iskusni parlamentarac, a i kod komersa našao sam, da se naša mladež znade zabavljati i veseliti.

Našao sam nadalje vrlo povoljne početke. Da je jedna velika općina prešla u cionistički tabor, te rabinu, koji je izabran delegatom, platila putni trošak, sigurno se prvi put dogodilo.

Protivštine, koje su izbile na konferenciji, potiču većinom odatle, što se govorilo i debatiralo o predmetima, koji ne spadaju na cionističku konferenciju. Cionizam kao takav ima samo jedan cilj. Stoga nema cionizam da se bavi lokalno političkim prilikama necionističke naravi. Cionizam kao takav je po svom cilju svagdje jednak, da li se propagirao u Americi, Engleskoj, Francuskoj, Njemačkoj, Italiji ili u kojoj novoj državi bivše austro-ugarske monarhije. Židovi kao građani tih država imaju u stanovištu prema politici zemlje, u kojoj stanuju, da potpuno udovolje patrijotskim zahtjevima, što sigurno i čine. O toj temi, u koliko se osobito odnosi na Jugoslaviju, napisat ću posebni članak.

Konačno polazim kroz duge, duge godine, što sam pristaša pokreta, samo sa jednog stanovišta. Cilj mi je iznad svega. Ne propisujem nikome put, kojim ima poći ili kojim bi trebao da ide. Stari iskusni čovjek, mladić, pjesnik, trgovac i radnik imaju svaki drugi način hodanja. Zašto da ih silimo da idu istim putem, istim korakom? Dotle, dok putevi idu istim smjerom jedan pored drugoga, zadovoljan sam. Samo da ne ide jedan protiv drugoga, ili natrag.

Prilike u Palestini.

... Što se naročito tiče Palestine, koju su Turci od svih svojih orijentalnih pokrajina najviše zamemarivali, to joj se prema vanredna budućnost radi očekivanog obilnog useljivanja za rad sposobnih i kapitalom jakih elemenata iz svih dijelova židovskog naroda. Razvojne mogućnosti ove male zemlje, koja zanima cijelo čovječanstvo, zavrijeduju, da se nešto opširnije rasprave.

Palestina je danas od veće česti neobrađena i pusta; obrađani predjeli nose, radi loših radnih metoda neupućenog arapskog pučanstva, žetvu, koja zaostaje za prosjekom; nekoć evatuće kulture na terasama, posve su zanemarene; i zemlja masline i vinove loze proizvodi zapravo jedino u židovskim kolonijama vina i južnog voća, dabome: prvorazredne kakvoće. Obilne količine vode, koje bi mogle služiti natapanju ili kao izvor sile, tekun beskorisno u Mrtvo ili Sredozemno more;

znamenita nalazišta fosfata i izvori asfalta u Mrtvom moru i oko njega, ne iscrpljuju se nikako ili veoma slabo, a promet u ovoj tako centralno ležećoj zemlji bio je do pred nekoliko godina nevjerovatno manjkav i nesiguran. Međutim, radi svojeg geografskog položaja — između Egipta i Sirije, na obali Sredozemnog mora — zemlja je upravo pozvana da bude idealni posrednik i glavni prometni čvor između jugoistočne Evrope i Prednje Azije te Arabije. Palestina odlikuje se još jednom osobinom, koja je vrlo znamenita za njezin brzi napredak: ona je odlična zemlja za turiste. Kao Švicarska, Italija, Egipat i Grčka, tako posjeduje i Palestina, uz prirodne draži, koje se u Galileji uzdižu do osebnije i zamamljive krasote, — također i mnogo istorijskih i najveći broj vjerskih starina cijeloga svijeta. Još za turske vladavine, kad su bili putevi rdavi i opasni životu, pa se je bez oružane pratnje jedva moglo putovati — bio je silan broj putnika, hodočasnika i prijatelja starina, koji su svake godine pritjecali iz svih zemalja. Danas, kad su uklonjene opasnosti putovanja i kad je zemlja u prometno-tehničkom pogledu uznapredovala, jer je uvrštena u britsku državu — može se očekivati turistički promet koji će ići u stotine hiljada i imati za posljedicu posebnu industriju za strance, kakovu ćemo naći u malo evropskih zemalja. Već se izrađuju načrti u Jafi i Jerusalemu za gradnju velikih, modernih hotela, vodovoda, tramvaja, novih udobnih kuća za stanovanje; za velike lučke uredaje u Hajfi i Jafi, a sve predradnje za buduće veliko useljivanje obavljaju stručnjaci. Židovski agronomi i inženjeri proučavaju mogućnosti proširenja nasada, naročito toliko koristonosnih plantaža u primorju. U Jafi je već od prije parcelirano tlo za oko hiljadu novih kuća, snabdjeveno vodovodom i već razdijeljeno u četvrti i ulice, kako su neke u Americi i Austriji osnivali velike gradske četvrti, prije nego li su stajale kuće. Već se izrađuju osnove za opskrbu Jafe s elektricitetom, iskorišćenjem obližnjeg vodenog toka Audže, koja treba da natapa također nekoliko stotina oranžerija. Proučava se također izgradnje nove gradske četvrti u okolini univerze u Jerusalemu. Radi izvrsne veze s Damaskom pozvana je Haifa, da postane najvećom lukom u zemlji. Daskora će karmelski grad postati svjetska luka, jer su u divnom Akka-zaljevu dani svi preduvjeti za naravnu luku. Biblijsko mjestance i dosadanje atrapsko selo Beerseba, kamo se još prije tri godine moglo stići iz Jeruzalema teškom mukom nakon dvodnevnog putovanja, danas je željeznički čvor na putu između Kaira i Damaskus-Alepa, dok s druge strane spaja obalu s hedžaskom željeznicom, a poslije će se taj spoj protegnuti do Akabe na Crvenom moru. Sigurno je da će uz takve prilike procvasti ovo mjestance, koje je okruženo plodnim ječmenim poljima i dobrim pašnjacima. Izgradnja popriječne željeznice Jerusalem-Salt predviđena je i voditi će preko Jeriha, tako da će stari Paomlin grad opet procvasti. Hebron, Nazaret, Sihem, Tiberias, Safed: sve su to mjesta, što leže na važnim raskršćima prometa, ali su ipak danas još strašno propale hrpe ruševina i nečistoće. Radi pomankanja dobrih cesta leže postrance od prometa, ali će nekoliko dobrih cesta i že-

ljeznica imati za posljedicu, da će ova mjesta postati znameniti gradovi i središta za okolna sela i kolonije.

Već su mase židovskih radnika i zanatlija spremne za odlazak u željkovanu staru domaju; već se najveće svjetske trgovače kuće spremaju, da utaže glad cjelokupnog istoka sa robom, glad koji je poštren četirigodišnjim ratom, i da osnuju podružnice u područjima, koje čeka lijepa budućnost. Neka bi doba mira, što dolazi, dalo ovom razvoju najveće moguće rasprostranjenje i jakost na dobrobit potlačenih naroda i cijeloga čovječanstva.

(Neue Zürcher Zeitung.)

Dr. Max Rosenfeld.

I opet je »španjolska« bolest pokosila jedan dragocijeni život, poalecijonističkog vođu i odličnog Židova, dra. Maxa Rosenfelda. Umro je dne 13. februara u Beču u naponu snage, zaokupljen znamenitim osnovama. Rosenfeld bio je, bez sumnje, najvažniji politički teoretičar židovskog pitanja: on je, rekbi, stvorio program političkog rada u galutu. Proizlazeći od teorije »narodnosne autonomije«, naročito se bavio pitanjem narodnosnih manjina u narodnosnim državama, pri čemu je vazda imao pred očima osebnije prilike židovskih manjina. Premda socijalista, ipak je isticao, da židovsko pitanje nije lih ekonomsko, već i narodno-kulturno pitanje, a vazda je naglašivao potrebu preobrazbe »bogoštovnih« općina u »narodne« općine. Velike poteškoće pri riješavanju židovskog pitanja u Poljskoj ponukale su Rosenfelda, da je napisao iscrpivo djelo: Židovsko pitanje u Poljskoj (1918.). U ovom djelu iznešena načela i predlozi prihvaćeni su od mnogih učenjaka i političara, pa je ta knjiga upravo neprocjenjivo pomagalo za upoznavanje pitanja i prilika istočnih Židova. U najnovije vrijeme imao je Rosenfeld prilike, da svoje nazore okuša u praksi, što mu je u velikoj mjeri i uspelo. Stajao je na čelu židovskog narodnog vijeća u Przemyslu, preuzeo je vodstvo narodne općine. Za trajanja strahovitih pogroma bio je obziran i požrtvovan vođa naroda; zapovjedao je židovskom narodnom stražom; vodio pregovore s Poljacima i Ukrajincima i započeo je svestranu djelatnost na polju socijalnom i gospodarstvenom. Radi velikih sposobnosti izabran je kod nedavnih izbora u poljski sabor, a bio je određen, da kao delegat »Poalecijona« prisustvuje socijalističkom kongresu u Bernu i kongresu židovskog narodnog vijeća u Švicarskoj. Tamo je htio podnijeti na odobrenje svoj elaborat o židovskoj narodnoj autonomiji, da bude zatim predložen mirovnoj konferenciji. U tom času prekinula je smrt njegovu nastojanje. Posljednje je djela Rosenfeldovo sastavak »Socijalne kamen-ploče«. Cijeli sastavak provejava žarki idejalizam čovjeka, koji je umio stvoriti u svom naziranju jedinstvo iz židovstva, religije i socijalizma. U njemu se dokazuje potreba, da se nova židovska zajednica u Palestini mora izgraditi na osnovi starožidovskih socijalnih zakona, na osnovi socijalne pravde i moralata.

Rosenfeld ne će više moći saradivati na velikom djelu; ne će moći gledati plodove svoga rada, niti ostvarenje svojih

idejala. Njegova smrt nije samo osjetljivi gubitak za svesvjetsku socijalističku organizaciju »Poalecijon«, već i za cijeli židovski narod.

Iz židovskog svijeta.

Židovski kongres u Americi. Haag 10. februara. O židovskom kongresu u Americi, na kojem bijaše zastupano 3 milijuna Židova sviju stranaka, dobili smo sad opširni izvještaj, iz kojega slijedeće vadimo:

Kongres otvoren je 15. decembra 1918. u Philadelphiji. Sudac Julian Mack, predsjednik cijonističke federacije u Americi izabran je predsjednikom kongresa. U svom nastupnom govoru rekao je među inim, da su nesporazumci o cijonističkim ciljevima davna razjašnjeni. Nitko danas više ne sumnja o preporodu židovskoga naroda i o uspostavi židovske zajednice u Palestini. Ali nijedan pristaša ovih misli ne će da vodi sve Židove u Palestinu i da ikako oštećuje prava onih Židova, koji ostaju u svojim dosadanjim prebivalištima. Velike nade polažemo mi na predsjednika Wilsona, koji sad boravi na zboru. On e sigurno upotrijebiti svoj upliv za ostvarenje židovskih težnja. Nezavisna država je sad neprovediv i nemoguć san. Palestinu moramo da stavimo pod Trusteeship velike sile, koja zastupa slobodu i demokraciju. A ako bi to imala biti Velika Britanija, čija je vojska oslobodila svetu zemlju od turskog jarma, koja će u ime saveza naroda izvišiti Trusteeship nad Palestinom, tad će sigurno biti ostvarene velike nade židovskoga naroda.

Začasnim predsjednikom izabran je Natan Strauss, koji izjavljuje, da će prvom zgodom poći u Palestinu. Kongres primio je zatim rezoluciju, kojom se potpisuje izjava engleske vlade od 2. novembra 1917. Rezolucija glasi:

Predsjednik američanskog židovskog kongresa ovime se opunomoćuje, da zamoli državni departement, e bi slijedeću izjavu brzojavio engleskoj vladi, a prepis iste dostavio vladama Francuske, Italije Grčke, Srbije i Holandije.

„Amerikansko-židovski kongres, koji govori u ime američanskog židovstva, izrazuje svoje priznanje engleskoj vladi za historijsku i epochalnu izjavu od 2. novembra 1917. upravljenu židovskome narodu preko cijonističke organizacije, a u kojoj je izjavila svoje pristajanje, da se uspostavi narodna domaja za židovski narod u Palestini i da će sve učiniti da se olakša postignuće toga cilja. Razumije se samo po sebi, da se ne će ništa učiniti, što bi moglo da okrnji građanska i vjerska prava nežidovskih zajednica u Palestini ili prava i politički položaj Židova u ijednoj drugoj zemlji.

Amerikansko židovski kongres izrazuje svoje zadovoljstvo, da su vlade Francuske, Italije, Srbije, Grčke i Holandije pristale uz izjavu engleske vlade. Amerikansko židovski kongres obećaje svoju suradnju pri osnutku židovsko-narodne domaje u Palestini na osnovci izjave engleske vlade i nada se da će osnutak židovske domaje u Palestini uslijediti na način, koji je dostojan tradicija i visokih idejala židovskog naroda“.

Interesantna se debata razvila kod interpelacije izraza „nacionajna prava“ koja se imaju tražiti za Židove u zemljama velikih židovskih naseobina i gdje se to

inače traži. S neke strane iznešene su sumnje, da se Židovi, kad bi bili smatrani kao narod, ne bi sa strane vlada smatrali kao integrirajući dio države. Gospodin Isak Hirschfeld, koji je prije buknuća rata bio po nalogu Hebrew Immigrant Society na naučnom putovanju u Poljskoj i Galiciji drži, da bi se imao staviti zahtjev „političko građanskih i vjerskih prava“. Za „narodna prava“ govorili su Josef Barondes, Jakob de Haas, Nahum Syrkin i dr. Hary Friedewald, koji bi htio da izraz „narodna prava“ upotrijebi samo kod narodnih država. Nadalje izjavljuje, da kongres mora bezuvjetno udovoljiti željama židovskog pučanstva istočne Evrope.

U pitanju rumunjskih Židova primljena je rezolucija, u kojoj poziva kongres američanske zastupnike na mirovnom zboru, da izrade za budućnost Židova u Rumunjskoj onakova jamstva, koja će im osigurati njihova prava. Sve protužidovske ustanove imaju se odmah ukinuti. Židovi u Rumunjskoj imaju da dobiju potpunu političku, građansku i vjersku jednakopravnost i svoja narodna prava. Zakoni o naturalizaciji moraju u teoriji kao i u praksi da vrijede za Židove, kao i za sve druge građane u zemlji.

U pitanju narodnih prava i odnošaja Židova prema državi primljena je rezolucija, u kojoj se umoljavaju američanski zastupnici na mirovnom zboru, neka se zauzmu zato, da bi vrijedilo kao pretpostava za slobodu i nezavisnost svake zemlje i svakog naroda, da svi građani dobiju jednaka građanska, politička, vjerska i narodna prava bez razlike na vjeru i rasu, i da se ta prava za vječnost zajamče i njihovim potomcima.

Kongres izabrao je zatim mirovnu delegaciju od 9 članova, u kojoj su zastupane sve stranke, koje su na kongresu sudjelovale. U delegaciju izabrani su Julian W. Mack (poznati vođa na polju socijalnog zakonodavstva, koji je od Wilsona nakon buknuća rata pozvan da izradi osnovu za osiguranje američkih učesnika u ratu. I. Mack izabran je na zadnjem kongresu u Pittsburgu predsjednikom američanske cionističke organizacije), Stephen Wise (rabin, koji uživa velik ugled kao govornik i socijalni reformator. Intiman je prijatelj Wilsona. Stoji već dugo u cionističkom pokretu, te je bio na čelu „Provisional Exekutive Committee-a u Sjedinjenim državama i stekao velikih zasluga za uzdržavanje jišuba), Jakob de Haas (Od prvog časa pristaša cionističke ideje. Kao tajnik cionističke organizacije razvio veliku djelatnost), dr. N. Syrkin (poznati vođa poale-cionističkog pokreta), Louis Marschall (uvaženi pravnik, predsjednik American Jewish Committee-a), Josef Barondes (Nasi cionističkih loža i inicijator židovskog radničkog pokreta u New Yorku), Rabbi Lewenthal (zastupnik američkih mizrahista), Morris Winchawsky (zastupnik židovske socijalističke stranke), Colonel Cutler (zastupnik American Jewish Committee-a).

U jednoj rezoluciji nalaže se ovoj delegaciji, da odmah iza sklopljenoga mira poduzme nužne korake za saziv židovskog svjetskog kongresa. Nadalje traži se od delegacije, da sa zastupnicima drugih židovskih delegacija djeluje, da bi mirovni zbor udovoljio aspiracijama i hi-

storijskim zahtjevima židovskoga naroda u Palestini u skladu s izjavom engleske vlade. Rezolucija primljena je burnim odobravanjem.

Na zadnju sjednicu došao je i Louis Marschall, koji je burnim povlađivanjem pozdravljen u ime raznih pododbora predložio rezoluciju, koja se može nazvati „židovska pravna bulla“. Za čitanja iste po više put je prekinut burnim odobravanjem, osobito kad je istaknuo riječi „narodna prava“. Rezolucija ovlašćuje delegate kongresa, da mirovnom zboru predlože slijedeće ustanove, koje bi imale biti preduvjetom za osnutak novih država, te bi se imale dodati državnom ustavu sviju ostalih država:

Nijedan stanovnik ne može radi njegova izгона, bijega ili preseljenja počam od 1. kolovoza 1914. izgubiti svog državljanstva ako ne želi poprimiti novo državljanstvo. Moralo bi se nadalje zakonom ustvrditi, da se ne izdaju nikakvi restriktivni zakoni, koji onemogućuju prijašnjem stanovniku države da poprim novo državljanstvo. Svi građani države bez razlike rase, vjere ili narodnosti imaju da uživaju jednaka građanska, politička, vjerska kao i narodna prava. Ne smije biti izdan nijedan zakon, koji ograničuje ova privilegija, pojedinoj osobi radi njezine rase, narodnosti ili vjere; oduzima njezina prava ili bilo kojeg pojedinca zakonski zapostavlja. Morat će se zakonom ustanoviti princip zastupstva manjina. Članovima raznih narodnosti i vjerskih korporacija morat će se podijeliti pravo autonomije za samostalnu upravu njihovih općinskih uredaba, bilo religioznih, odgojnih, dobrotvornih ili drugih. Ne smije se izdati nikakav zakon, koji ograničuje uporabu kojega jezika, a svi postojeći zakoni, koji sadržavaju takovu zabranu imaju se ukinuti. Oni, koji drugi koji dan, nego li prvi dan u tjednu smatraju svojim sabatom, ne smiju biti prisiljeni, da svoj dnevni rad toga dana izvršuju. Ne smiju biti prisiljeni da svoj sabat i svoje svetkovine radom obesčaste.

Ova će se rezolucija predati američanskoj delegaciji na mirovnom zboru.

Kongres bio je izričito nacionalan, te je imao obilježje židovskog parlamenta. Raspoloženje bilo je svečano i vanrednoj oduševljeno. Kongres stajao je radikalno u znaku zahtjeva na Palestinu.

Medjunarodni kongres socijalista u Bernu. Na raspravama kongresa sudjelovale između ostalih i poale-cioniste, zastupani po posebnoj delegaciji. Ova se sastojala od gg. Chasanovića i Lockera od saveznog ureda, Kohn (Čehoslovačka republika), Herz (Istočna Galicija), Singer (Deutschösterreich). Poljska područja bila su zastupana po gg. Kosowski-u i Kurski-u.

Kod rasprave o savezu naroda držao je g. Locker govor o medjunarodnoj zaštiti narodnih manjina i o židovskom pitanju. Obrazložio je cionizam i narodne zahtjeve židovstva u diaspori, te podvrgao

vrlo oštroj kritici držanje poljskih socijalista naprama pogromima.

G. Kohn stavio je u ime poale-cionista i Armenske delegacije predlog, da se stvori internacionalno sudište, koje će imati odlučivati u nacionalnim pitanjima. Kompetencija sudišta imala bi se protegnuti na sve slučajeve nepriznavanja narodnosti ili nacionalne kulture, uskrate građanskih prava, gospodarskog ugnjetavanja i fizičkih progona.

Kod rasprave o teritorijalnim pitanjima obrazložio je Locker zahtjeve glede Palestine i diaspore. Posebna rezolucija poale-cijona glede položaja Židova u Rumunjskoj i Poljskoj kao i glede zastupstva židovskog naroda u savezu naroda prihvaćene su od konferencije sa simpatijom. Bundisti reagirali su pročitanjem izjave, prema kojoj je riješenje židovskog pitanja moguće samo koncentracijom masa u pojedinim zemljama i oživotvorenjem socijalizma.

Izjavitelj Mistral (Franceska) izjavio je, da biro sa simpatijom susreće zahtjeve Židova. Vodja franceskih socijalista većine Longuet (zet Karla Marxa) oštro je napao rumunjsku protužidovsku politiku.

Kod rasprave „zaštita radnika“ obrazložio je Chasanović nadopunitbene predloge o subotnjem počinku i emigraciji. Tražio je preloženje nedjeljnog počinka na sve zemlje i narodne grupe, koje imaju drugi dan počinka. Upozorio je tom prilikom na događaje u Poljskoj, gdje se nedjeljni počinak izrabljuje kao borbena sredstvo. Konačno je tražio, u protimbi sa predlozima komisije, da se i emigracijono zakonodavstvo i kontrola nad njim podredi družbi naroda. Oba su nadopunitbena predloga primljena.

U permanenckomisiju delegirali su poale cioniste Chasanovića i Lockera.

Pogrom u Wieliczkom. Krakov, 14. februara (Poseb. brzozjav). 4. februara bili su u Wieliczkom veliki izgredi protiv Židova, koji su cijeli dan trajali. Rekruti iz Wieliczka iz okolice mislili su da će najbolje udovoljiti svojoj patrijotskoj dužnosti izgredima protiv Židova. Napadali su svakog židovskog prolaznika, tukli i opljačkali ih. Neki starac posve je svučen i tako isprebijan, da se bori smrću. Druge lužinom opališe lice i oči. I kad im je to još sve bilo premalo, počeli su da robe i pljačkaju židovske dućane. Sve to odigralo se u po bijela dana, a da sigurnosni organi nijesu ništa poduzeli u korist ovih žrtava.

Iza pljačkanja dućana potražili su židovske kuće, oduzeše novac, dragocjenosti i sve što su našli, zlostavljajući kraj toga pojedince.

Poslije podne bilo je već 11 ranjenih i to većinom teško ranjenih. Najinteresantnije je kod toga držanje oblasti u Wieliczki. Iza nebrojenih intervencija nadošle su vojničke ophodnje, koje ali nijesu mogle energično da istupe, jer za to, kako su izjavili, nijesu primili zapovijedi.

Brzozjavna pruga Wieliczke-Krakov bila je kroz čitvi dan za Židove zatvorena tako, da se u Krakovu, jedan sat udaljenosti od mjesta počinjenja, tek slijedećeg dana za te događaje saznalo i omogućeno bilo poduzeti energične korake kod vladinog povjerenstva. Istom onda otpremljena je u Wieliczku jaka vojnička ophodnja, koja je uspostavila red.

U Wieliczkom vlada velika potištenost te se boje i daljnjih nemira.

Priznanje židovske narodnosti. — Brno, 15. februara. Židovsko narodno vijeće u Pragu i židovsko pučko vijeće u Brnu obratili su se na moravsko državno namjesništvo, jer kotarska oblast u Olomuču nije htjela da prizna kod brojenja pučanstva egzistenciju židovskog naroda. Kako saznajemo naredilo je državno namjesništvo, da se židovska narodnost ima priznati.

General Allenby gouverner Palestine. Kopenhagen, 15. februara. »Manchester Guardian« od 11. februara primio je izvještaj londonskog dopisnika o pregovorima vlade s mjerodavnim političarima o pitanju gouvernera za Palestinu, jer se očekuje, da će Engleskoj biti povjeren protektorat nad Palestinom. Imenovanje generala Allenby vrlo je vjerojatno, jer se je on, kako je poznato, živo zauzeo za židovsku Palestinu. Za slučaj, da bi Palestina i Mesopotamija bila podređena jednom gouverneru bit će sir Herbert Samuel predložen za zamjenika gouvernera u Palestini.

Iz cijonističkog svijeta.

Odgoda cijonističke godišnje skupštine u Londonu. — Kopenhagen, 12. februara. (Poseb. brzoglav). Cijonistička godišnja konferencija iza buknuća rata, prvi sastanak cijonističkih vođa sviju zemalja, koja je, kako je poznato, bila sazvana za 11. februara u Londonu odgođena je do konca februara.

Zürich, 16. februara. (Posebni brzoglav). Cijonistička konferencija u Londonu, kojoj će prisustvovati zastupnici sviju zemalja, te koja je bila na 11. februara sazvana, održat će se dne 24. februara.

Značajni govor Wisea prigodom prijema amer. cijonističke delegacije u Parizu. — Haag, 12. februara. Francuska cijonistička federacija priredila je prigodom dolaska američanske cijonističke delegacije u Pariz svečani doček, kojemu su između ostalih prisustvovali Nahum Sokolov, prof. Weizmann, Rosenbaum, član velikog akcijskog odbora i litavski državni podtajnik, Rosoff, prof. N. Slousch, prof. Vik. Basch. Francuska je vlada bila zastupana po jednom pobočniku nadpovjereniku za francuske-američanske stvari André Tardieusu. Iza pozdrava predsjedatelja g. Hechtera, koji je podsjetio na riječi Stephana Wisea »Judeja jest Belgija i Alzacija godine 1870. i ovo pravo mora biti opet uspostavljeno« izvodio je dr. Günzburg potpredsjednik federacije, zašto je dolazak američanske delegacije bio isčekivan tolikom nestrpljivošću: jak i energičan glas američanske delegacije mora da nam donose pravednu i pravičnu politiku. Prof. N. Slousch govorio je o američkim Židovima, koji je upoznao za njegova dugoga boravka u Americi, s kojega se upravo povratio. Prof. Basch saopćio je, da je godinu dana prije Balfourove izjave primio od ministra Brianda cijoniznu vrlo naklonu izjavu, koja još nije objelodanjena. Prof. Basch veliča u svojoj zaključnoj riječi pionire cijonizma u Franceskoj Maksa Norda u i Alexandra Marmoreka. U ime američanske delegacije zahvalio se Stephan Wise i rekao: »Cijonizam nije više platonsko zahtjevanje jedne stranke, već program od mnogih milijuna Židova svi-

ju zemalja, čije pravedne zahtjeve podupire američansko društvo. Predsjednik Wilson, taj nosio najuzvišenijeg idealizma, jest cijonista, to mogu kao intimni prijatelj potvrditi. Rabi Wise hvalio je požrtvovan rad cijonističkih vođa Weizmanna i Sokolova, kojima židovski narod duguje neizmjereno mnogo i razlaže, koju je financijalnu, socijalnu i moralnu potporu pripravno američansko židovstvo preuzeti za ostvarenje cijonizma u najpotpunijem smislu riječi t. j. za riješenje židovskog pitanja.

Taoći iz Lavova u Beču. Beč, 17. februara. (Posebni brzoglav). Dopisni ured delegacije židovskog narodnog vijeća za istočnu Galiciju javlja, da je poljsko vrhovno zapovjedništvo za Istočnu Galiciju dozvolilo lavovskim cijonističkim vođama dru. Leonu Reichu, dru. Mihaelu Ringelu, dru. Aleksandru Hausmannu i M. M. Tennenblattu, koji su bili internirani, putovanje u inozemstvo i to u Švicarsku i London. Nakon tri mjeseca imaju se opet javiti zapovjedništvu u Krakovu, Reich, Ringel i Tennenblatt stigli su u Beč. (Poznato je, da su iza pogroma u Lavovu uhapšeni vođe cijonista i odvedeni kao taoći u Krakov, unatoč toga, da protiv njih ništa ne predleži. Op. ur.)

Fiorenza za cijonističko riješenje židovskog pitanja. — Lugano, 14. februara. Ovih je dana, kako javlja »Corriera della Serra«, u kazalištu della Pergola u Firenzi bila sjajna manifestacija za židovsku Palestinu. Prisustvovalo je brojno pučanstvo, mnogi zastupnici i senatori, te ugledne osobnosti. Govornici bavili su se svim pitanjima, koja stoje u vezi sa cijonističkim pitanjima i naglasili potrebu židovskog naroda, da ima vlastitu zemlju, za zaštitu slobode, koja je kroz vijekove gažena nogama. (To je druga velika manifestacija za cijonizam u Italiji. U broju 6. izvijestili smo o manifestaciji u Rimu. Op. ur.)

Iz Jugoslavije.

Savezu cijonista Jugoslavije, Zagreb.

Sarajevo, 18. februara 1919.

Židovi grada Sarajeva, okupljeni na narodnoj skupštini sazvanoj od židovskog nacionalnog društva za Bosnu i Hercegovinu, poznavljaju zemaljski odbor Saveza cijonista Jugoslavije i po njemu sve sunarodnjake u Hrvatskoj i Slavoniji sa željom, da doskora budemo skupljeni u zajedničkoj čvrstoj organizaciji židovske narodne stranke.

Inž. Oskar Grof, predsjednik skupštine.

Beograd. Iz Gideona. Naše srednjoškolsko cijonističko društvo »Gideon« je najstarije cijonističko društvo u Beogradu. Gotovo sva srednjoškolska omladina prošla je kroz njega. Sve do početka ovoga rata ono je nesmetano radilo na svojim zadacima: širenju cijonizma, jačanju narodne svesti, osnivanju cijonističkih društava u Srbiji (u tom se pogledu uspelo u Nišu, gde ima više Jevreja srednjoškolaca, osnivanjem cijonističkog društva »Ašahar«). Društvo »Gideon« je bilo u vezi sa svima srednjoškolskim cijonističkim društvima u Hrvatskoj, Slavoniji i Bosni, a i sa društvima »Dar Giora« i »Esperanca« u Beču. Za ovih četiri i po godine rata nije se moglo raditi zbog ratnih i okupacionih prilika, koje nisu bile pogodne ni za kakav

društveni rad. Tek u posljednje vreme — novembra 1918. god. moglo je društvo »Gideon« obnoviti svoj rad. Sazvan je bio zbor, na kome je izabrana ova uprava: Upravni odbor: predsjednik Rafailo Rubenović, potpredsjednik Matilda Jakovljević, sekretar Samuilo de Majo, II sekretar David Alšeh, blagajnik Avram Amar, blagajnik Narodnog fonda Žak Frid, pomoćnica blagajnika Nar. fonda Roza Amar, knjižničar Nisim Alkalaj, II knjižničar Jakov Nahum. Nadzorni odbor: predsednik Isak Amar, članovi Ruben Rubenović i David Alkalaj.

Od tada se drže redovno svake nedelje sastanci. Broj članova i članica, koji im prisustvuju, najbolje dokazuje koliko je ovdašnja omladina svesna svojih nacionalnih dužnosti i sa kakvim žarom radi na širenju cijonizma. Sastancima redovno prisustvuje izvestan broj građana i građanki, koji se vrlo rado odazivaju na naš poziv.

Društvo ima 257 članova i članica, od kojih su 98 redovnih a 159 vanrednih. Treba naročito naglasiti, da broj neprestano raste premda je većina radnika na narodnom polju, onih koji su za cijonizam radili pre rata, kada nije bio tako blizak ostvarenju, da su oni danas izvan otadžbine — na dužnostima,

I ako su prilike u početku prošle godine bile teške, mi smo — i ako još ne započevši rad u društvu — rasturili priličan broj, šekela (za 5678 god. — 140.) A prilikom sazivanja konferencije cijonista Jugoslavije u Zagrebu, rasturili smo 143 šekela — jer više ih nismo ni imali — u iznosu K 588 — i na konferenciju poslali kao svoga delegata društvenog seniora Mojsila Mojsilovića.

Imajući za zadatak da radi na negovanju jevrejske muzike, naše je društvo osnovalo muzičku sekciju, koja broji više učesnika — svirača. Ona je istina još mlada, ali će se pregalačkim radom ubrzo razviti.

Na kraju da dodirnemo pitanje o stanju drugih naših omladinskih društava. Na dve do tri godine pre rata pokrenuto je ovde jedno nacionalno omladinsko društvo vanškolaca — »Atehija« sa nacionalno i kulturno vaspitnim ciljem. Ono se koncem prošle godine takodje reorganizovalo, no kako nema dovoljno radne snage, da bi moglo samostalno raditi, to smo se sporazumjeli da sastanke održavamo zajedno. Možemo s radošću konstantovati, da se društvo »Atehija« oslanjajući se na »Gideon« stabilizira.

Početkom prošloga meseca osnovano je inicijativom g. Dr. Davida Albale žensko omladinsko društvo »Karmel« sa nacionalno-humanitarnim ciljem. Doduše u društvu »Gideon« imamo dosta članica, koje marljivo rade na širenju cijonizma, ali će osnivanjem ovoga društva moći sve naše devojke da se razvijaju u nacionalnom duhu poput svojih sestara u Hrvatskoj i Bosni. R.

Beč. »Bar Giora« Društvo Židova visokoškolaca iz SHS. u Beču priopćuje, da je svoje uslijed rata prekinuto djelovanje nanovo započelo. Kao i prije rata društvo će nastojati oko ostvarivanja svog cijonističkog programa. Jednom od najvažnijih svojih zadataka smatra sada društvo ujednjenje i složan rad svih Židova visokoškolaca iz SHS. (Sefarada i Aškenaza). U tom svom nastojanju naišlo je društvo na potpuno razumijevanje i susretljivost sa strane članova sefardskog akad. društva »Esperanca«, koji

borave ovdje, te se nada, da će to dovesti do vidljivih plodova. Društvo broji zasada 32 člana. Od 1. II. obdržavaju se redovite nedjeljne skupštine. Osnovan je ujedno tečaj za jevrejski jezik. Na generalnoj skupštini od 26. II. o. g. izabran je za zimski senestar ovaj odbor:

Predsjednik: Med. Josef Herzl; podpredsjednik: Med. Adolf Stark; I. tajnik: Med. Leon Perić; II. tajnik: Med. Isak Heršković; blagajnik: Phil. Avram Papo; knjižničar: Med. Leon Finzi.

Umoljavamo sve stare članove »Bar Giore«, koji se ne nalaze u Beču, seniore i podupirače da se stave u doticaj s društvom. Adresa: Wien I. Universität.

Glavna skupština »Judeje«. U subotu, dne 25. pr. mj., održana je glavna skupština židovskog akademskog društva »Judeje«. Iza pozdrava predsjedatelja cand. iur. Ottona Brauna, referirao je cand. iur. Robert Veith o društvenom radu. Njegov opsežni, vrlo lijepo izradeni tajnički i blagajnički izvještaj primljen je odobravanjem do znanja. Iza podijeljenog apsolutorija izabran je slijedeći odbor: Predsjednik cand. phil. V. Donner, potpredsjednik stud. med. G. Stern, I. tajnik stud. med. O. Heim, II. tajnik stud. med. N. Papo, blagajnik stud. med. A. Kohn, knjižničar cand. ing. forest. A. Weiller; odbornici: stud. med. Berta Schateles, cand. iur. J. Singer, cand. iur. M. Zaloszer. Revizori: stud. iur. M. Frank i O. Pollak.

U ime novoizabranog odbora zahvaljuje predsjednik Donner na povjerenju i razvija svoj program o internom i eksternom radu društva. Nakon toga predložena je promjena pravila, koja je uz meke male preinake jednoglasno primljena. Kao seniore društva izabrana su gg.: dr. R. Glücksthal, dr. J. Schlesinger, dr. M. Mondschein, M. Njemirovskij, dr. S. Maestro i mag. pharm. J. Strauss. Potrebe i želje židovske omladine iznio je g. Mevorach, te se razvila odulja debata o toj stvari. Pjevanjem Hatikve završena je skupština. Skupštini prisustvovala je radni odbor zemaljske organizacije s g. dr. Jacobijem na čelu, predsjednik mjesne organizacije dr. Frank i mnogi gosti.

XVIII. redovita glavna skupština »Židovskog akademskog potpornog društva« održana je 2. februara 1919. Izabran je novi odbor: Predsjednik: Rikard Schwarz, stud. phil., potpredsjednik: Ivo Schwarz, stud. iur., tajnik: Vera Ehrlich, stud. phil., zamjenik tajnika: Adolf Weiller, cand. ing. forest., blagajnik: Dragan Altmann, stud. phil., odbornici: Mavro Sessler, cand. pharm., Oton Lederer, cand. iur. i Zlatko Zentner, cand. iur.

Društvena imovina iznosi 26.864 K, od čega je 10.000 K temeljna glavnica. Iz tajničkoga izvještaja vidi se, da je rad društva u minuloj godini bio tek pripreman: sakupljanje prinosa. Sakupilo se oko 15.000 K. Radi osnutka »Židovske dačke menze« vodili su se pregovori sa zagrebačkom izraelskom bogoštovnom općinom, koja je ali odbila ponudu »Ž. A. P. D-a«, da bi ona osiovala menzu, ali je obećana pomoć, ako će društvo nešto poduzeti. Zaključeno je, da će se 15. ožujka prirediti »Purimki ples« Ž. A. P. D-a.

Osnivanje »Židovske dačke menze«. U nedjelju, dne 16. o. mj., sazvalo je »Ž.

A. P. D.« u Zagrebu sjednicu, na koju su bila pozvana slijedeća društva: »Izraelitska ferijalna kolonija«, »Gospojinsko društvo Jelene Prister«, »Židovsko nacionalno društvo« i zagrebačka izraelska bogoštovna općina, te nekoje gospode i gospoda iz građanstva. Na dnevnom redu bila je rasprava o osnutku »Židovske dačke menze«, te je zaključeno, da se ta akcija povede u okviru »Ž. A. P. D-a« uz pripomoć jednoga odbora, koji je naročito u tu svrhu sastavljen. Sastav odbora: g. Š. Aleksander, gdja. J. Braun, gdje. T. pl. Deutsch, gdja. A. Herzog, g. dr. I. Jacobi, gdja. R. Jacobi, gdja. P. Liebermann, g. dr. H. Kon, g. dr. R. Siebenschein, g. Šimo Spitzer.

Osijek. Dne 10. o. mj. konstituirao se »Ferijalni klub židovskih akademičara i abiturijenata u Osijeku«. Iza odulje rasprave prihvaćen je slijedeći radni program:

1. Nacionalizovanje židovske bogoštovne općine u Osijeku, te agitacija kod predstojećih izbora za istu, a istovremeno nacionalizovanje svega javnoga židovskoga života.
2. Gradski i saborski izbori.
3. Unapredjivanje ovdjašnjih društava »Bar Giore« i »Mirjam«.
4. Omladinski pokret.
5. Osnivanje židovskog gombalačkog društava.
6. Agitacija među Židovima na selu.

Nakon iscrpljena dnevna reda izabran je jednoglasno slijedeći odbor: Predsjednik g. cand. jur. Fritz Lederer, podpredsjednik: stud. tehn. Daniel Kabiljo, tajnik: i blagajnik: stud. jur. g. Felix Berger.

Umoljavaju se ovim putem svi akademičari i abiturijenti u okolici Osjeka, da u što većem broju pristupe kao članovi kluba. Adresa je kluba: Felix Berger (Braća Berger i drug), Osijek I.

Dopis iz Zemuna. U našem se kraju opaža potreba živahnijeg židovskog rada, jer je u manjim mjestima porasao silno interes za židovski pokret. Naš cijenzjeni sumišljenik gosp. dr. Urbach, rabin zemunski, držao je nedavno uspješno predavanje o cionizmu u Staroj Pazovi. U tom mjestu živi 21 obitelj sa 65 odraslih članova, koji su svi pripravnici da plate šekel i zatim pristupe osnutku mjesne organizacije. I u obližnjem banatskom gradu Pančevu, koji leži u okupiranom području, počeli su se Židovi osvijješćivati. Nakon predavanja, što ga je dr. Urbach držao 8. veljače, izjavila je većina pančevačkih Židova svoje pristajanje uz cionizam. Radi posebnih prilika zasada je još nemoguće ustrojiti mjesnu organizaciju. Ali budući da su srpske okupacijske oblasti dopustile djelovanje Židovskom narodnom vijeću u Temešvaru, to je opravdana nada, da ne će biti teško ishoditi dozvolu za židovski kulturno-nacionalni rad u Pančevu.

Primamo od g. nadrabina dra. H. Urbacha iz Zemuna članak, koji je upravljen uredništvu »Juga« kao odgovor na napadač iznešen protiv rabina, koji absolvirao seminar u Budimpešti. Obzirom na važnost stvari s jedne strane, a pomanjkanje prostora s druge strane, možemo članak tek u izvadku donijeti.

Gosp. dr. Urbach najodlučnije odbija osvade iznešene protiv hrvatskih rabina, te ističe, da su većina rabina cioniste, pa kao židovski nacionalci ne mogu da slijede svoje učitelje, koji se smatraju Madžarima. Pisac razlaže teškoće rabina, koji su došli

u Hrvatsku, a nijesu poznavali jezika ni kulture, pa ipak su svi uz velik trud nastojali, da u najkraćem vremenu nauče hrvatski jezik. Iako dakle nijesu došli poznavanjem prilika u ovu zemlju, donijeli su smisla i razumijevanja za težnje slobode i samoodređenja svih zemalja, erpeći taj smisao iz prastare povijesti svoga naroda, te iz duha slobode i pravednosti, koji pronađe Sveto Pismo. Mnogo je vremena gubljeno od intenzivnog vaspitanja mladeži u židovskom duhu, od gojenja vjerskih tradicija, dok su se zadubili u kulturu svoje nove okolice. Stoga se slaže s uredništvom »Juga«, da bi trebalo čim prije podići zavod za izobrazbu rabina, učitelja i vjeroučitelja u samoj Jugoslaviji. Drži, da je to danas u ujedinjenoj Jugoslaviji, koja broji oko 100.000 Židova, moguće, pa je i na Zemaljskoj cionističkoj konferenciji izneo taj predlog.

Varaždin. Kako smo već svojedobno javili osnovan je u našem gradu početkom prosinca pr. god. odbor za mjesnu cionističku organizaciju sa gg. drom. Arturom Krajanskijem i Hermannom Herzrom na čelu. Odbor razvio je odmah svoje djelovanje, te je obdržavano nekoliko dobro posjećenih sastanaka skopčanih sa diskusijama o cionističkim pitanjima, na kojima su se svojim savršenim predavanjima i debatama osobito hvalevrijedno istaknuli naš novi nadrabini gosp. dr. Isidor Kohn i gosp. dr. Artur Krajski.

Ovo propaganlističko djelovanje učinilo je za varaždinske prilike donekle povoljnim rezultatom te je na zemaljskoj konferenciji u Zagrebu grad Varaždin već mogao biti zastupan sa 4 delegata, dok danas imademo daleko preko 100 plaćalaca šekela, a za zemaljsku organizaciju sakupljeno je K 600.—. Sabiranje za žrtve progroma nije ovaj odbor proveo jer je naša bogoštovna općina u tu svrhu sabirala — neznamo sa kojim uspjehom.

Ako uočimo, da je u prošlogodišnjem izkazu grad Varaždin stajao među onim mjestima, koja tijekom jedne godine nisu dostignula ukupne svote od K 100.— a da se je od početka prosinca do danas — dakle u roku od 2 mjeseca sakupilo preko K 1500.— u židovsko-nacionalne svrhe, onda nas rezultat ipak mora zadovoljiti. A mora nas zadovoljiti tim više, ako se uzme u obzir, da je Varaždin jaka asimilantsko-oportunistička kula, koja se lahko ne predaje.

Varaždinska žid. »aristokracija« uklanja se svemu, što bi bilo kadro, da Židovima dadne biljeg židovstva, dok varaždinski akademičari — Hrvati mojsijeve vjere — a i židovski srednoškolci o židovstvu u opće neće da čuju o konfescijonalnom, a oš manje o nacionalnom. Ta gospoda jamačno misle, da prestaju biti Židovima ako se oni tog židovstva odriču a zaboravljaju, da su oni ipak i u svakom slučaju Židovi, priznali oni to ili ne priznali. I ako se oni ne priznaju Židovima ipak njihova okolina, njihovi najbolji prijatelji na to ne zaboravljaju, te im u mnogim zgodama to dozivlje u pamet. Nu oni toga ne opažaju, jer ih se tebože ne tiče.

Kraj ovakovih prilika naš rad nailazi na velike poteškoće, no to nas neće smetati da i nadalje na istom putu ustrajemo, jer smo uvjereni da će naši protivnici prije ili kasnije doći do spoznaje, da je Židovima edjino mjesto u kolu cionista.

Rad građanske cionističke organizacije »Makabeja« u Mitrovici. Koncem mjeseca prosinca 1918. god. povratio se iz vojništva i sa bojišta oveći broj naših mladih sumišljenika, većinom studenata u naš grad.

Isti su zajedno sa ovdje boravećim sumišljenicima gg. Adolfom Sommerom i kant. Hermanom Weissbergerom započeli energičnim cionističkim radom.

Dne 22. XII. 1918. sazvali su sumišljenici B. Krausz, D. Freund A. Sommer, židovsku omladinu na sastanak u svrhu cionističke organizacije Pristustvovalo je po prilici 40 osoba. Poslije pozdrava g. A. Sommera preuzeo je riječ g. B. Krausz prikazavši u krupnim crtama ideje cionizma i borbu protiv asimilacije, prešao je na zadaće najskorijega vremena. Izneo je izvještaje velikih zapadnih demokratskih država, koje židovskom narodu zajamčuju ispunjenje njegovih narodnih idejala.

Prisutni su nakon uspjelog govora g. B. Krausza zaključili, da se još toga dana osnuje cionistička organizacija.

Izabran odbor konstituira se ovako: predsjednik brat: B. Krausz; starosta brat: A. Sommer; podpredsjednica sestra: J. Löwy; tajnik brat: D. Freund; blagajnik brat: A. Fuchs; odbornici: sestra T. Röt-müller i brat B. Fleischman; koji su zajedno i povjerenici za »Narodni fond«.

B. F.

Ispravak. Na želju g. dr. Vite Alkalaya uvršćujemo ovaj njegov ispravak:

Dopis iz Zemuna tičući se skupštine održane u Zemunu 10. januara 1919., koji

je išao u 2. i 3. broju »Židova« nije ispravan u toliko, u koliko sa tvrdi da sam a u svojem govoru držanom na toj skupštini zagovarao da se Sefardi i Aškenazi stoje u potpuno zbiljsko jedinstvo napuštajući zasebne društvene institucije.

Ispravno je naprotiv to, da ja u svojem gore spomenutom govoru, nijesam zauzeo apsolutno nikakvo stanovnište, u pogledu fuzije društvenih institucija imenito općina, već sam kao uvjereni cionista u interesu Židovstva apelirao na Židove grada Zemuna, kako Aškenaze tako i Safarde, da kao Židovi, kao braća, sinovi jedne majke, grane jednoga debla žive u miru slozi i ljubavi.

Što se imenito fuzije Sefardskih i Aškenaskih bogoštovnih općina tiče, to je ista obzirom na danas postojeće, meni dobro poznato raspoloženje kako kod Sefarda tako i kod Aškenaza po mojem tvrdom uvjerenju za sada preuranjena, te ju baš u interesu mira, ljubavi i sloge izmedju obaju grana našega naroda nesmiemo forsirati — jer bi ista uz danas postojeće raspoloženje, donijela više štete nego koristi.

OPROŠTAJ.

Opraštam se ovime od svih svojih znana, muških i ženskih, prijatelja zajedničke nam stvari, kojima kod odlaska iz Zagreba, ognjišta našega rada, nisam mogao lično stisnuti ruku i reći im: Šalom, — u uvjerenju, da ćemo i nadalje svi biti sjedinjeni u misli, u zanosu i u radu za naše ideale: lešana haba Bijrušalajim!

Mitrovica Dr. Ž. Baum.

Izbiri u Njemačkoj Austriji. Beč, 18. februara. Pri završetku lista primili smo obavijest, da je kod izbora za narodnu skupštinu izabran u Beču naš sumišljenik nadinžinir Robert Stricker narodnim zastupnikom.

ZORA RECHNITZER
MILAN KASTL
ZARUČENI ZAGREB.

MARGITA FISCHER
ARNOLD BAUER
ZARUČENI
VEL. GRDJEVAC. SLATINA.

GABRIEL MEOV
JANKA MEOV
rodj. ROSENBAUM
VJENČANI
ZAGREB, U MJESECU FEBRUARU

IVKA SPIEGLER
GUSTAV DONNER
VJENČANI
ZAGREB U VELJAČI 1919.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

Svrha je Židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotudjivim imetkom židovskog naroda. — Žid. narodni fond utemeljen je na 7. eion. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 10. milijuna kruna. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1917. oko 2 i pol mil. kruna.

Adresa za dopise: Petrinjska ulica br. 22 prizemno. Uredovno vrijeme od 9 do 12 prije podne i od 2 do 5 poslije podne. — Novac se šalje na Banku za trgovinu obrt industriju d. d. Zagreb, sa računom Ž. N. F. s namakom svrhe.

Izkaz darova

Za vrijeme od 1./II. 1919. do 15./II. 1919.

Mirovni čekovi

Približuje se čas, kada ćemo mirovne čekove unovčiti, zato molimo sve sumišljenike, koji ih još posjeduju, da nam ih odmah pošalju.

Samooporezivanje.

Ovih ćemo dana povesti akciju samooporezivanja. Svaki je cionista dužan, da mjesečno uplaćuje narodnome fondu stanovitu svotu, koju si mora prema svojoj vlastitoj uvidjavnosti sam odrediti. Neka bude svakome sumišljeniku pred očima, da narodnom fondu treba velikih svota, da uzmogne provesti u velikom opsegu svoj rad u Palestini. Darivanje za druge svrhe fondovih akcija je slučajno, dok je samooporezivanje akcija, koja nam zajamčuje svote, s kojima se može stalno računati. Sumišljenici, budite savjesni i oporezujte se čim većim svotama.

Samooporezovanje.

Varaždin. M. Berkeš 5.—
Sarajevo. Avram Maestro 7.50, Sara Maestro 6.— 13.50
Bjelovar. Sakupili Fürst i Singer: po 5.— F. Rosenzweig, I. Fürst, Sl. Fürst, Alb. Singer, Lj. Altmann, dr. D. Eisenstedter, L. Hirschl, dr. E. Altmann, E. Kraut, po 4.— dr. H. Hirschl, S. Steiner, D. Wolf, M. Rosenberger, po 3.— V. Leitner, I.

Barfeld, po 2.— O. Berger, R. Steiner ml., M. Eisenstädter, D. Weiss, E. Stern, S. Spiller, K. Donner, S. Stern, I. Nobel, Lj. Fischer, Z. Fürst, D. Taussig, I. Löwy, S. Löwy, po 1.— G. Hirsch, prof. I. Szemnitz, prof. R. Schey, S. Stern, po 10.—, R. Ebenspanger, A. Steiner, po 20.—, Jak. Fürst za cijelu god., B. Tauber, po 60.— Žiga Pollak M. Ackermann, po 24.— Ig. Berger, A. Spiller, A. Fingerhut 12.— 339.—
Zagreb. Sakupio B'not Cijon: J. Rosenberg 21.— Fürst M. i Robert 10.—, po 5.— Fürst Oskar i Šandor, po 2.— J. Baranj, I. Büchler, Lj. Weiss, M. Stern, T. Rosenberg, Z. Neusser, Z. Rechnitzer, O. Schrenger, I. Demonstein, V. Deutsch, Fürst G. i B., A. Berger, G. Fürst, O. Schrenger, prof. Szemnitz, po 1.— Freiburger Milka i Hilda, A. Sauerbrunn, S. Steiner, F. Lausch, S. Neumann, F. Neumann, G. Neumann, Herlinger M., V. Engelsrath, Aschner A., Brüll M. i Roza, Hermann Olga, Sauerbrunn P. i Milka, E. Steiner, Spitzer Dragica, Z. Mayer, M. Würzburger, Z. Weiss, P. Steinhof, D. Löwy, G. Rechnitzer, M. Müller, S. Adler, G. Graf, dr. Glücksthal. Bela Grünwald 20.—, G. Hochsinger 4.—, Rudan O. 4.00, V. Donner 4.—, po 3.— Hišl Sl., E. Rothmüller, po 2.— R. Bornstein, J. Reich, S. Deutsch, po 1.— V. Spitzer, V. Stern, L. Freund, T. Blau, Z. Gostl, Š. Deutsch, G. Reich, I. Tpitzer, E. Brichler, D. Pfeiffer, D. Rosenfeld, Schreiner, S. Schmeidek. Po 5.— Oskar i Šandor Fürst, Reg. Fürst 20.— 188.50
Đakovo. Sakupile H. Herzler i E. Münz: Glesinger 10.—, po 5.— E. Schwarz, P. Schwarz, dr. Ž. Neuman, M. Münz, po 3.— H. Herzler, A. Schwarz,

po 2.— P. Bruck, K. Siegler, po 1.— H. Münz O. Münz, L. Münz 43.—
Slatina. D. Grünhut 10.—

599.—

Škrabice.

Bjeljina. Poslao Zadik Baruch, A. Finzi 44.60, I. Musafija, 1.60, A. Danon 19.—, Jos. Perera 37.60, E. Schuriner 7.—, S. Moutilja 6.—, R. Šljomović 2.20, G. Grünfeld 40.— 158.—
Sarajevo. Poslao Moise I. Montilja: Sal. H. Attijas Kupreš 86.—, Mordo Attijas Bugojno 4.16, I. Salom Bugojno 8.70, Sarajevo popis slijedi 169.21 1793.07
Zavidović. Jos. Musafija i Stern 47.30
Ludbreg. Carol Scheyer 50.40, S. Rosenberg 7.20 57.60
Karlovac. Poslao Jul. Goldner, Karlovačka žid. omlad. 39.50, S. Singer 6.48.—, L. Anhaltzer, 18.—, A. Goste 24.— 87.90
Spljet. Poslao Sam. Altaras: Haim M. Altaras 100.—, Leo Altaras 60.— 160.—
Zagreb. B'not Cijon 40.—, Jak. Beck 40.— 86.—
Vinkovci. Po Vilmi Gross, M. Augenfild 81.—, R. Gross 29.—, J. Stock 11.40, Izr. bog. općina 19.60, J. Zilzer 5.—, S. Marton 8.— 154.—
Đakovo. Jaldei Cijon 37.—
Bjelovar. Slav Stern 16.32, S. A. Dragoner 1.40 17.72

2598.59

Zlatna knjiga.

Sarajevo. Poslao Moise I. Montilja: Cijon. udruženje »Morija« za Nachuma Sokolova 2000.— Nafi

TVORNICA ŠTAMPILJA
ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

MARIJE VALERIJE ULICA BROJ 6.

Najjeftinije vrelo za nabavu papira, pisaćeg pribora, svih mogućih razglednica na veliko je:

Umjetničko nakladni zavod

„Merkur“

Zagreb, Ilica 31.

Prva hrvatska štedionica

Osnovana godine 1846.

Dionička glavica: - u Zagrebu. - Pričuve: K 20,000.000.— K 37,000.000.—

Iznos uložaka na preko 300,000.000.—

PODRUŽNICE: Bjelovar, Brod n.S., Cirkvenica, Daruvar, Đakovo, Delnice, Gjurgjevac, Ilok, Karlovac, Kraljevica, Novi, Ogulin, Osijek gornji grad, Požega, Rijeka, Senj, Sisak, Sv. Ivan Zelina, Varaždin, Velika gorica, Vinkovci, Virje, Virovitica, Vukovar, Zemun, ISPOSTAVE: Osijek donji grad, i Vinica, mjenjačnica Zagreb, Ilica br. 5.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun. Eskomptira mjenice i devize.

Prima na inkaso tu- i inozemne mjenice.

Podijeljuje hipotekarne zajmove na kuće i na nekretnine.

Izdaje 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ -tne založnice

koje imaju oprost od poreza, pupilarnu sigurnost i jamčevnu sigurnost.

Mjenjačnica

Prve hrvatske štedionice, Ilica 5.

Prodaje i kupuje sve vrsti srećaka, vrijednosnih papira, zlatnog, srebrnog te papirnatog novca, unovčuje knpone besplatno. Obavlja burzovne naloge. Izdaje čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju i akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta vrlo kulantno.

Prodaje sve vrsti srećaka na obročno otplaćivanje najkulantnije. Izdaje promese na sve vrsti srećaka. Preuzima reviziju srećaka i vrijednosnih papira besplatno. Osigurava srećke proti gubitku u tečaju. — Preuzima u pohranu vrijednosne papire. Iznajmljuje pojedine prentince Safe-pohrane.

Glavna kolektura kr. povl. razredne lutrije. Prodaja srećaka kr. držav. lutrije.

Hrv. sveopća kreditna banka

dioničarsko društvo

u ZAGREBU, Ilica 25, i podružnica u Karlovcu

Uloške

preuzim je uz najpovoljnije ukamaćenje na uložne knjižice ii na tekući račun, te ih bez obzira na postojeće ii buduće ustanove moratorija ispaćuje.

Svi u bankovnu struku zasjecajući poslovi obavljaju se najkulantnije.

Posebno odijelenje za prodaju sladora

Zagreb, tel. br. 621, 7371 1590.

Karlovac, telefon br. 79

Utemeljena god. 1868.

Utemeljena god. 1868.

HRVATSKA ESKOMPTNA BANKA

Ilica broj 3. ZAGREB Ilica broj 3.

Dionička glavica 134 milijuna kruna.

Pričuve 5,6 milijuna kruna.

Bankovni odjel.

Eskomptira mjenice i devize.

Prima novac na ukamaćenje na uložne knjižice, doznačnice ili tekući račun, te doznačuje isplaćivanja na sva tržišta tu i inozemstva.

Izdaje kreditna pisma na tu nozemstvo.

Odio za šumske poslove.

Podržaje vlastite pilane za proizvodnju svih vrsti hrastove i bukove rezanegradije.

Podržaje lju ionu za proizvodnju pacconšt

Preuzima u pohranu vrijednosne papire i stavlja strankama na uporabu posebno uređene blagajne (Safe-Depot) pod ključem same stranke i suzatorom zavoda uz umjerenu pristobu.

Proizvodnja exportne sklade i drva za gorenje na veliko i t. d. Financira šumske poslove.

Mjenjačnica.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire.

Kupuje i prodaje inozemni kovani i papirni novac.

Isplaćuje predujmove na zalog vrijednosnih papira.

Unovčuje kupone te izžrebane papire i srećke.

Prodaje na obročno otplatu srećke svake vrsti po jedan ili po više komada prema izboru

kupca s bezodvlačnim pravom igre.

Prodaje vlastite 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ založnice koje su pupilarno sigurne, sposobne za svake vrsti jamčevine, kao i za vojno-ženidbene jamčevine, te su vrlo podosen za koristonosno ulaganje prištednja. Obavlja besplatno evidencu žrebanja srećaka i drugih žrebanju podvrženih papira.

Hipotekarni odjel.

Podijeljuje na zemljišni posjed, a u većim gradovima i nanajamne kuće Hipotekarne zajmove na amortizaciju.

Podijeljuje na temelju grad. nacrta i troš. u većim gradovima Amortizacione zajmove kao gradjevne vjeresije.

Podružnice: u Osijeku, u Vinkovcima i Petrinji. Javno skladište: u Zagrebu.